

DÜBEYSİ

(bk. İBNÜ'd-DÜBEYSİ).

DÜCÂNİYYE

(الدجانية)

Medyenîyye tarikatının
Meymûniyye şubesinin Şehâbeddin
Seyyid Ahmed ed-Dücân'a
(ö. 951/1544'ten sonra)
nisbet edilen bir kolu
(bk. MEDYENİYYE).

DÜĞÂH

(دوگاه)

Türk müzikisinde bir perde
ve birleşik makamın adı.

Düğâh Perdesi. Türk müzikisinde bir nota olarak portenin, sol anahtarına göre alttan ikinci boşluğunun içine yazılan lâ notasının adıdır. Bir oktav (sekizli aralığı) tizindeki lâ notasına muhayyer düğâh perdesi, bir oktav pestindeki lâ notasına da kaba düğâh perdesi denir.

Düğâh Makamı. Türk müzikisinin eski makamlarındandır. Dizisi iki şekilde tarif edilebilir. 1. Yerinde sabâ makamı dizisine, yerinde zirgüleli hicaz makamı dizisinin pest tarafı ile durak perdesinin altından genişlemiş bir kısmının seyre zaman zaman karışarak mutlaka zirgüleli hicaz dizisiyle karar vermesi suretiyle meydana gelir. 2. Yerinde sabâ makamı dizisine, yegâh perdesindeki neveser makamı dizisinin bir kısmının zaman zaman katılıp sonunda mutlaka yegâhtaki neveser dizisinin güçlüsü olan düğâh perdesinde karar vermesiyle oluşur. Nota yazımında donanımına si koma bemolü ve re bakiye bemolü yazılır, gerekli değişiklikler ise eser içerisinde gösterilir. Makamın güçlüsü cârgâh perdesidir. Yegâhtaki neveser dizisinin beşinci derecesi veya yerindeki zirgüleli hicaz dizisinin karar perdesi olan düğâh perdesi, yerindeki sabâ dizisinin karar perdesi olduğundan önemli bir asma karar perdesidir. Durağı düğâh perdesi olup inici seyir takip eder. Bu makam dizilerinin şematik gösterilişi şöyledir:

Düğâh makamında, sabâ makamında da olduğu gibi hicaz ve şehnaz perdele-ri bazan biraz dik basılır. Ayrıca dizideki nîm hicaz perdesi de bu makam için bir iki koma kadar pest basılmaktadır. Bunun sebebi, makamın gerçek yapısının yukarıdaki tariflerden daha farklı olmasıdır. Bu farklılık, müzikolog -bestekâr Rauf Yektâ Bey'in yaptığı tariflerde açıkça görülmektedir. Rauf Yektâ düğâh makamını, a) "Sabâ makamından sonra düğâh perdesinde segâh yapmak"; b) "Sabâ makamından sonra dik kürdî perdesine dokunmadan nîm zirgüle ve dik acem -aşiran gösterilerek düğâh perdesinde tam karar vermek"; c) "Segâh makamını düğâh perdesine nakletmek"; d) "Sabâ makamının başlangıç ve sonuna düğâhta segâh ve hüzzam nağmelerini ilâve etmek" ifadeleriyle dört ayrı şekilde tarif etmektedir. Bu durumda düğâh perdesinde segâh yapabilmek için cârgâh perdesine bir koma diyezi, aynı perdede hüzzam yapabilmek için ise hem cârgâha koma diyezi hem de nevâ perdesine üç komalık bir bemol getirmek gerekmektedir. Ancak bugün kullanılmakta olan Arel -Ezgi sisteminde bu perdeler bulunmadığından buradaki nîm hicaz perdesini bakiye diyezinden bir iki koma kadar pest basmak zarureti ortaya çıkmaktadır. Düğâh makamı yapısı gereği geniş bir seyir alanına sahip olduğundan ayrıca genişlemesine gerek yoktur.

Düğâh makamına örnek olarak Neyzen Yûsuf Paşa'nın devr-i kebîr usulündeki peşrevi, Hacı Fâik Bey'in ağır hafif usulünde, "Tennâ dir nâ dir ten" terennümü ile başlayan kârî, Tab'î Mustafa Efendi'nin devr-i kebîr usulünde, "Berk-i gül ey gonca-fem sen gibi ter-dâmen

midir" mısraı ile başlayan birinci beste-siyle Dervîş Ali Şîrûganî'nin evsat usulünde, "Yâ ilâhî, âsitânın hastaya dârüş-şifâ" mısraı ile başlayan tevşîhi verilebilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ezgi, *Türk Musikisi*, I, 196-197; IV, 253-254; Özkan, *TMNÜ*, s. 347-352; Arel, *Türk Musikisi*, s. 249-251.

İSMAİL HAKKI ÖZKAN

DÜĞÜN

Evlenen çiftler için düğün yapılması insanlık tarihi kadar eskidir. Milletlere ve yörelere göre ayrıntılarda bazı farklılıklar olmakla birlikte hepsinin birleştiği nokta eğlenceye yönelik olmasıdır.

İslâm'da Düğün. İslâm hukukunda, iki şahit huzurunda yapılması dışında nikâh akidleri için uyulması gerekli bir şekil şartı veya özel bir merasim mevcut değildir. Ancak evlenme gibi kişi ve toplum hayatında önemli yeri olan bir hadiseyi kutlama arzusu ve bu hukukî birleşmeyi herkese duyurarak onu gayri meşrû birleşmelerden ayırma gereği düğün denilen içtimaî vâkıayı doğurmuştur. Hz. Peygamber'in, "Nikâhı açıkça yapınız" (*Müsne'd*, IV, 5) meâlindeki hadisi bazı rivayetlerde, "ve nikâh sırasında def çalınız" (İbn Mâce, "Nikâh", 20; Tirmizî, "Nikâh", 6) ilâvesiyle tamamlanmaktadır. "Nikâhta helâl ile haram arasındaki ayrı-rı işaret def ve sestir (mûzik)" (İbn Mâce, "Nikâh", 20; Tirmizî, "Nikâh", 6; Nesâî, "Nikâh", 32) meâlindeki hadis ise aleniyetin düğünle sağlanmasının gereğini ortaya koymaktadır. İlk dönemlerden itibaren her toplum nikâh merasimlerini kendi dinî ve içtimaî yapısına uygun olarak gerçekleştirmiştir. İslâm dinî de toplum hayatında yerine getirdiği fonksiyonları göz önünde bulundurarak düğüne hoşgörü ile bakmış, hatta meşrû sınırlar içinde onu teşvik etmiştir. Hz. Peygamber'in bütün evliliklerinde davetlilere ikramda bulunduğu bilinmektedir.

